

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ

для виконання розрахунково-графічного завдання
з навчальної дисципліни

«УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВ»

*(для студентів заочної форми навчання для другого (магістерського) рівня
вищої освіти спеціальності 051 – Економіка)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2021

Методичні рекомендації та завдання для виконання розрахунково-графічного завдання з навчальної дисципліни «Управління фінансами та активами підприємства» (для студентів заочної форми навчання для другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 051 – Економіка) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад. Г. І. Базецька, Г. А. Жовтяк. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 24 с.

Укладачі: канд. екон. наук, доц. Г. І. Базецька
канд. екон. наук, доц. Г. А. Жовтяк

Рецензенти:

Н. І. Склярук, кандидат економічних наук, доцент Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова;

О. В. Ярмак, кандидат економічних наук, доцент Харківського інституту фінансів Київського національного торгово-економічного університету

*Рекомендовано кафедрою економіки підприємств міського господарства,
протокол № 11 від 03.06.2018.*

ЗМІСТ

Загальні положення.....	4
Методичні вказівки для виконання розрахунково-графічного завдання.....	6
Завдання на розрахунково-графічну роботу.....	13
Завдання 1 Аналіз динаміки і структури балансу.....	13
Завдання 2 Оцінка фінансового стану підприємства.....	14
Список рекомендованої літератури.....	18
Додаток А.....	20

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Фінансові ресурси підприємства (його активи), з позицій їх раціонального використання, потребують ефективної системи управління ними. В свою чергу наявність системи управління передбачає формування фінансового механізму, функціонування якого може забезпечити отримання максимального прибутку підприємством та підвищує добробут його власників.

В процесі функціонування підприємства необхідним стає розподіл сфер системи управління фінансами та активами підприємства для підвищення ефективності кожної з них окремо. Однак слід зазначити, що найбільш доцільним є виділення системи управління фінансовими ресурсами або активами підприємства, а також систему управління джерелами їх формування, тобто капіталом, як власним, так і залученим.

Управління фінансовими ресурсами підприємства з позиції їх ефективного вкладення та раціонального використання потребує налагодження чіткої системи менеджменту. Важливим є формування конкретного фінансового механізму управління активами та капіталом на кожному із підприємств як в цілому, так і в розрізі окремих об'єктів управління.

Основою функціонування підприємства виступає сформований обсяг його майна (активів) та визначення оптимальної структури капіталу. Тому на сучасному етапі розвитку підприємств необхідно чітко сформулювати поняття фінансового механізму управління активами та капіталом підприємства, визначити його структуру та можливості використання для вітчизняних підприємств.

Фінансовий механізм управління активами та капіталом підприємства є складовою частиною господарського механізму підприємства; сукупність форм і методів, важелів та інструментів, за допомогою яких підприємство забезпечує себе необхідними коштами, досягає нормального рівня стабільності і ліквідності, забезпечує рентабельну роботу, і отримання максимального прибутку.

Структуру фінансового механізму управління активами і капіталом підприємства складають п'ять взаємопов'язаних елементів: фінансові методи, фінансові важелі, правове, нормативне та інформаційне забезпечення.

Фінансові методи – способи впливу фінансових відносин на господарський процес, формування та використання грошових фондів. Вони діють в двох напрямках: по лінії управління рухом фінансових ресурсів і по лінії ринкових комерційних відносин, пов'язаних з порівнянням витрат і результатів, з матеріальним стимулюванням і відповідальністю за ефективне використання грошових фондів.

Фінансовими важелями є інструменти, які використовуються в фінансових методах. До них відносяться: прибуток, доходи, амортизаційні відрахування, грошові фонди цільового призначення, фінансові санкції, орендна плата, процентні ставки за позиками, депозитами, облігаціями, пайові внески, внески в Статутний капітал, портфельні інвестиції, дивіденди, дисконт, котирування валютного курсу гривні тощо.

Правове забезпечення функціонування фінансового механізму підприємства включає законодавчі акти, постанови, накази, циркулярні листи та інші правові документи органів управління. Правове середовище фінансового менеджменту в основному визначається такими документами, як Податковий Кодекс України, Господарський Кодекс України, Цивільний Кодекс України, Закони України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань», «Про ліцензування видів господарської діяльності», «Про зовнішньоекономічну діяльність», а також безліччю положень з бухгалтерського обліку, інструкціями НБУ щодо готівкових та безготівкових розрахунків та іншими нормативними документами.

Нормативне забезпечення функціонування фінансового механізму підприємства передбачає використання норм і нормативів оборотних коштів, амортизаційних норм, тарифних і податкових ставок.

Інформаційне забезпечення функціонування фінансового механізму підприємства складається з різного роду економічної, комерційної, фінансової та іншої інформації. До цієї інформації належать: відомості про фінансову стійкість і платоспроможність партнерів і конкурентів, в цінах, курсах валют, дивідендів, відсотків на товарних, фондових і валютному ринках тощо.

Теоретико-методологічні питання пов'язані із визначенням та побудовою фінансового механізму знайшли своє відображення у працях Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорної, В. М. Опаріна, А. М. Поддєрьогіна, В. К. Сенчагова тощо. Водночас в економічній літературі не розкрито поняття та не наведено складові фінансового механізму управління саме активами підприємств, що потребує ретельного вивчення і дослідження даного питання.

У сучасних умовах господарювання необхідно усвідомлювати необхідність чіткої організації управління активами на вітчизняних підприємствах з обґрунтуванням конкретних можливостей та інструментів його здійснення. Тому управління активами підприємства потребує його всебічного дослідження, особливо в напрямку розробки та дослідження фінансового механізму здійснення такого управління у розрізі його складових.

Фінансовий механізм управління активами та капіталом підприємства повинен розв'язувати комплекс проблем, які періодично виникають у процесі формування та використання майна та джерел формування фінансових ресурсів підприємства, сприяти його ефективному використанню з метою розвитку підприємства та збільшення його ринкової вартості. Адже формування та ефективне, раціональне використання активів та капіталу підприємства може бути забезпечене відповідним чітко розробленим механізмом, що ґрунтується на відповідних елементах, які і визначають способи управління активами, відповідні важелі та інструменти, за допомогою яких здійснюється менеджмент, а також суб'єктів управління.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИКОНАННЯ РОЗРАХУНКОВО–ГРАФІЧНОГО ЗАВДАННЯ

Основною метою розрахункової роботи є перевірка ступеня засвоєння лекційного матеріалу, закріплення та розширення отриманих знань. За кожною темою студенти повинні вміти виконувати завдання, що за своїм змістом максимально наближені до реальних умов управління активами та капіталом на підприємстві. Розрахункова робота виконується за обраним варіантом відповідно до останньої цифри залікової книжки студента на аркушах формату А4 і захищається студентом лекторові в належний період. Вихідні дані до розрахункової роботи та розрахункові таблиці подані в додатках А–J. Розрахункова робота має бути в межах 9–15 сторінок друкованого тексту (формат А-4, шрифт 14, інтервал між рядками – 1,5). Сторінки роботи слід пронумерувати, відвести поля (з усіх боків – 20 мм).

Розрахункові аналітичні таблиці мають супроводжуватися змістовними обґрунтованими висновками. В кінці роботи робляться загальні висновки і надаються практичні рекомендації.

Рекомендується наступна структура розрахункової роботи:

- 1) титульний аркуш із зазначенням ПІБ студента, номера групи, назви дисципліни, варіанту роботи;
- 2) виконані розділи розрахункового завдання, розміщені по порядку;
- 3) висновки і пропозиції виконавця.

Розрахунково-графічна робота складається з двох завдань. Завдання 1 передбачає проведення студентом аналізу динаміки і структури балансу. В результаті вирішення цього завдання студент розуміє систему формування майна підприємства, а також принципи формування структури капіталу. В ході проведення аналізу динаміки і структури балансу необхідно скласти аналітичний баланс за наступною формою (таб. 1.1).

Таблиця 1.1 – Аналітичний баланс

Стаття	На початок звітного періоду	Питома вага, %	На кінець звітного періоду	Питома вага, %	Відхилення		
					Абсолютне (5–3)	Відносне %	Темп зростання (4/2·100)
1	2	3	4	5	6	7	8
Актив							
I Необоротні активи							
Нематеріальні активи:							
первісна вартість							
залишкова вартість							
знос							
Незавершені капітальні інвестиції							
Основні засоби:							
первісна вартість							
залишкова вартість							
знос							

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6	7	8
Інвестиційна нерухомість:							
первісна вартість							
залишкова вартість							
знос							
Довгострокові біологічні активи							
Довгострокові фінансові інвестиції які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств							
Інші фінансові інвестиції							
Довгострокова дебіторська заборгованість							
Відстрочені податкові активи							
Інші необоротні активи							
Усього за розділом I							
II Оборотні активи							
Запаси:							
виробничі запаси							
незавершене виробництво							
готова продукція							
товари							
Поточні біологічні активи							
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги							
Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
за виданими авансами							
з бюджетом							
у тому числі з податку на прибуток							
Інша поточна дебіторська заборгованість							
Поточні фінансові інвестиції							
Грошові кошти та їх еквіваленти							
Витрати майбутніх періодів							
Інші оборотні активи							
Усього за розділом 2							
III Необоротні активи утримувані для продажу та групи вибуття							
Баланс							
Пасив							
I Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал							
Капітал у дооцінках							
Додатковий капітал							
Резервний капітал							
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)							
Неоплачений капітал							
Вилучений капітал							
Усього за розділом I							
II Довгострокові зобов'язання та забезпечення							
Відстрочені податкові зобов'язання							
Довгострокові кредити банків							

Закінчення таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6	7	8
Інші довгострокові зобов'язання							
Довгострокові забезпечення							
Усього за розділом II							
III Поточні зобов'язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків							
Поточна кредиторська заборгованість за:							
довгостроковими зобов'язаннями							
товари, роботи, послуги							
розрахунками з бюджетом							
розрахунками зі страхування							
розрахунками з оплати праці							
одержаними авансами							
розрахунками з учасниками внутрішніх розрахунків							
страховою діяльністю							
Інші поточні зобов'язання							
Усього за розділом III							
IV Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групи вибуття							
V Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду							
Баланс							

Оцінка динаміки та структури балансу підприємства буде неповною, якщо не проводиться аналіз ліквідності балансу. Для цього необхідно розділити активи та пасиви на чотири групи та скласти систему нерівностей.

При аналізі активи доцільно поділяти на групи таким способом:

– група А1 – абсолютно ліквідні активи (активи, які на дату складання балансу можна використати у якості платіжних засобів): грошові кошти у національній та іноземній валюті й поточні фінансові інвестиції;

– група А2 – швидколіквідні активи (активи, які можуть бути трансформовані у грошові кошти у найближчій перспективі): готова продукція, товари, векселі одержані, дебіторська заборгованість за товари роботи і послуги, дебіторська заборгованість за розрахунками, інша поточна дебіторська заборгованість;

– група А3 – активи із середнім рівнем ліквідності (активи, перетворення яких у грошові кошти потребує більш тривалого часу): виробничі запаси, тварини на вирощуванні і відгодівлі, незавершене виробництво, інші оборотні активи, витрати майбутніх періодів, довгострокові фінансові інвестиції, як ті, що обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств, так і інші фінансові інвестиції;

– група А4 – важколіквідні і неліквідні активи (активи, реалізація яких ускладнена, а також ті, які взагалі не можуть бути проданими за грошові кошти,

наприклад, окремі види ліцензій, патентів, відстрочені податкові активи тощо). По суті до цієї групи відносять усі інші види активів підприємства, що не внесені до перших трьох груп, а саме: нематеріальні активи, незавершене будівництво, основні засоби, довгострокова дебіторська заборгованість, відстрочені податкові активи, інші необоротні активи.

Отже, сума усіх груп активів буде завжди тотожною валюті балансу підприємства.

При здійсненні аналізу ліквідності балансу пасиви підприємства доцільно диференціювати на групи у такий спосіб:

– група П1 – найбільш термінові борги до яких належать зобов'язання, що мають бути погашені у найкоротший термін. Зазвичай невчасна сплата таких зобов'язань може призводити до стягнення штрафних і фінансових санкцій з підприємства. До пасивів цієї групи належать: поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом, з позабюджетних платежів, зі страхування, з оплати праці;

– група П2 – відносно термінові борги, тобто та частина короткострокових зобов'язань, які мають бути сплаченими у найближчій перспективі: векселі видані, кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги, поточні зобов'язання з одержаних авансів, з учасниками, із внутрішніх розрахунків, інші поточні зобов'язання. До цієї ж групи пасивів іноді відносять короткострокові кредити банків, проте за запропонованою у даному навчальному посібнику схемою такий вид позикових засобів віднесено до третьої групи пасивів;

– група П3 – середньотермінові борги включають ті боргові зобов'язання, які мають бути погашеними у більш віддаленій перспективі: короткострокові кредити банків, забезпечення наступних витрат і платежів, доходи майбутніх періодів;

– група П4 – довготермінові борги і безстрокові пасиви містять ті види джерел фінансування підприємства, які залучені на довгострокову перспективу або без встановленого терміну, а саме: довгострокові зобов'язання та власний капітал.

Сума усіх чотирьох груп пасивів має дорівнювати сукупній вартості валюти балансу підприємства.

Групи активів і пасивів при оцінюванні ліквідності балансу порівнюють між собою. Баланс визнається абсолютно ліквідним у випадках, якщо виконуються усі нерівності в такий спосіб.

Таблиця – Групи активів і пасивів

Групи активів	Співвідношення між групами активів і пасивів	Групи пасивів
A1	>	П1
A2	>	П2
A3	>	П3
A4	<	П4

Тобто, задля забезпечення абсолютної ліквідності балансу, вартість абсолютно ліквідних активів має перевищувати суму найбільш термінових

боргів підприємства. У такому випадку підприємство зможе погасити термінову заборгованість на дату складання балансу. Швидколіквідні активи мають за вартістю перевищувати суму відносно термінових боргів. У такому випадку у найближчій перспективі підприємство залишиться платоспроможним. Вартість середньоліквідних активів повинна перевищувати суму середньотермінових боргів, що забезпечить платоспроможність підприємства у середньостроковій перспективі. Водночас, вартість важко ліквідних і неліквідних активів повинна бути меншою від вартості довгострокових зобов'язань і власного капіталу, що забезпечить стійкість підприємства у віддаленій перспективі.

Задля аналізу необхідно скласти наступну таблицю (табл. 1.2)

Таблиця 1.2 – Аналіз ліквідності балансу підприємства

Групи активів 2015 р. (група/вартість)		Співвідношення	Групи пасивів 2015 р. (група/вартість)	
A1			П1	
A2			П2	
A3			П3	
A4			П4	
Групи активів 2016 р. (група/вартість)		Співвідношення	Групи пасивів 2016 р. (група/вартість)	
A1			П1	
A2			П2	
A3			П3	
A4			П4	

Також в межах виконання завдання 1 необхідно скласти аналітичний звіт про фінансові результати діяльності підприємства. Отримані результати звести в таблицю 1.3.

Таблиця 1.3 – Аналітичний звіт про фінансові результати

Стаття	За попередній період	За звітний період	Відхилення	
			абсолютне, +/- (3-2)	відносне, % (3/2·100)
1	2	3	4	5
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів,робіт,послуг)				
Собівартість реалізованої продукції (товарів,робіт,послуг)				
Валовий:				
Прибуток				
Збиток				
Інші операційні доходи				
Адміністративні витрати				
Витрати на збут				
Інші операційні витрати				
Фінансовий результат від операційної діяльності:				

Продовження таблиці 1.3				
1	2	3	4	5
Прибуток				
Збиток				
Доход від участі в капіталі				
Інші фінансові доходи				
Інші доходи				
Фінансові витрати				
Втрати від участі в капіталі				
Інші витрати				
Фінансовий результат до оподаткування:				
Прибуток				
Збиток				
Витрати (дохід) з податку на прибуток				
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування				
Чистий фінансовий результат				
Прибуток				
Збиток				

Таблиця 1.4 – Оцінка структури доходів та витрат

Стаття	За попередній період	Питома вага, %	За звітний період	Питома вага, %	Відхилення пунктів структури (5-3)
1	2	3	4	5	6
ДОХОДИ					
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)					
Інші операційні доходи					
Дохід від участі в капіталі					
Інші фінансові доходи					
Інші доходи					
РАЗОМ ДОХОДИ		100		100	
ВИТРАТИ					
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)					
Адміністративні витрати					
Витрати на збут					
Інші операційні витрати					
Фінансові витрати					
Втрати від участі в капіталі					
Інші витрати					
Витрати з податку на прибуток					
РАЗОМ ВИТРАТИ		100		100	

У процесі виконання завдання 2 необхідно заповнювати та аналізувати наступні таблиці.

Таблиця 2.1 – Аналіз ліквідності

№ з/п	Показник	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Абсолютне відхилення, +/-
1	2	3	4	5
1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності			
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності			
3	Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)			
4	Коефіцієнт маневреності власних коштів			
5	Власні оборотні кошти			
6	Поточна платоспроможність			
7	Ліквідна платоспроможність			

Таблиця 2.2 – Аналіз фінансової стійкості

№ з/п	Показник	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Абсолютне відхилення, +/-
1	Коефіцієнт автономії			
2	Коефіцієнт фінансового левериджу			
3	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу			
4	Коефіцієнт фінансової залежності			
5	Коефіцієнт реальної вартості майна			

Таблиця 2.3 – Аналіз ділової активності

№ з/п	Показник	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Абсолютне відхилення, +/-
1	Коефіцієнт загальної оборотності капіталу			
2	Коефіцієнт оборотності оборотних активів			
3	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості			
4	Коефіцієнт оборотності ТМЗ			
5	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості			
6	Співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості			
7	Тривалість обороту оборотних активів			
8	Тривалість обороту дебіторської заборгованості			
9	Тривалість обороту кредиторської заборгованості			
10	Тривалість обороту ТМЗ			
11	Фондовіддача основних засобів			
12	Тривалість операційного циклу			
13	Тривалість фінансового циклу			

Таблиця 2.4 – Аналіз рентабельності, %

№ з/п	Показник	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Абсолютне відхилення, +/-
1	Рентабельність активів			
2	Рентабельність власного капіталу			
3	Рентабельність продажу			
4	Рентабельність продукції			
5	Рентабельність основних засобів			

ЗАВДАННЯ НА РОЗРАХУНКОВО–ГРАФІЧНУ РОБОТУ

Завдання 1 Аналіз динаміки і структури балансу

На основі даних фінансової звітності (дод. А) провести аналіз динаміки балансу, структури балансу, а також оцінити динаміку структуру доходів і видатків підприємства та виявити фактори, що впливають на чистий прибуток. Для визначення вихідних даних для кожного варіанту необхідно використовувати наступні корегуючі коефіцієнти (дані балансу та звіту про фінансові результати необхідно помножити на коефіцієнт за варіантом):

Варіант	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Коефіцієнт	1,2	0,9	1,5	1,8	0,7	0,5	1,3	1,7	2,0	2,2

Зміст роботи:

1.1 Оцінка динаміки та структури балансу підприємства (табл. 1.1 з висновками щодо змін).

1.2 Оцінка ліквідності балансу підприємства (табл. 1.2 з висновками щодо рівня ліквідності балансу).

1.3 Оцінка динаміки доходів і витрат підприємства (табл. 1.3 з висновками щодо змін).

1.4 Оцінка структури доходів і витрат підприємства (табл. 1.4 з висновками щодо змін).

1.1 Оцінка динаміки та структури балансу підприємства

Динаміка означає зміну об'єкта в часі. Для оцінки динаміки балансу необхідно розрахувати абсолютні і відносні відхилення значень показників на кінець і на початок періоду.

Структура балансу відображає частку (питому вагу) кожної статті балансу в загальній його сумі (валюти балансу), яка приймається рівною 100 %.

Оцінка структури балансу здійснюється як за кожною окремою статтею, так і за розділами в цілому.

1.2 Оцінка ліквідності балансу підприємства

Ліквідність балансу – це рівень покриття зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких на гроші відповідає строкам погашення зобов'язань.

Для визначення ліквідності балансу необхідно порівняти підсумки за кожною групою активу і пасиву балансу.

Баланс буде абсолютно ліквідним, якщо задовольнятиме такі умови:

- Найбільш ліквідні активи (А1) перевищують негайні пасиви (П1) або дорівнюють їм;
- Активи, що швидко реалізуються (А2), дорівнюють короткостроковим пасивам або більші за них (П2);
- Активи, що реалізуються повільно (А3), дорівнюють довгостроковим пасивам або більші за них (П3);
- Активи, що важко реалізуються (А4), менші за постійні пасиви (П4).

Якщо на підприємстві виконуються перші три умови, тобто поточні активи перевищують зовнішні зобов'язання підприємства, то обов'язково виконується й остання умова, оскільки це свідчить про наявність у підприємства власних оборотних коштів, що забезпечує його фінансову стійкість. Невиконання однієї з перших трьох умов указує на те, що фактична ліквідність балансу відрізняється від абсолютної.

1.3 Оцінка динаміки доходів і витрат підприємства

Оцінка динаміки доходів і витрат дозволяє виявити чинники, які впливають на формування чистого прибутку підприємства. Оцінюючи доходи і витрати в динаміці необхідно звернути особливу увагу на темпи приросту окремих статей доходів і витрат, оскільки порівняння приростів показників.

Звіт про фінансові результати дозволяє зробити висновки щодо ефективності діяльності підприємства, а також винайти резерви підвищення прибутку.

Оцінка динаміки доходів і витрат виконується аналогічно до оцінки динаміки балансу підприємства.

1.4 Оцінка структури доходів і витрат підприємства

Оцінка структури доходів і витрат дозволяє виділити найбільш результативні напрямки діяльності підприємства, оцінити ступінь диверсифікації його діяльності, а також виявити проблемні місця в діяльності підприємства і знайти резерви їх покращення.

Оцінка структури доходів і витрат виконується аналогічно до оцінки структури балансу підприємства.

Завдання 2 Оцінка фінансового стану підприємства

На основі вихідних даних фінансової звітності Форма № 1 – Баланс і Форма № 2 – Звіт про фінансові результати провести аналіз фінансового стану підприємства методом розрахунку коефіцієнтів за такими напрямками:

- 2.1 Аналіз ліквідності і платоспроможності
- 2.2 Аналіз фінансової стійкості
- 2.3 Аналіз ділової активності
- 2.4 Аналіз рентабельності

2.1 Аналіз ліквідності і платоспроможності

Аналіз виконується шляхом розрахунку коефіцієнтів в динаміці за два роки. Для аналізу використовуються наступні коефіцієнти:

- коефіцієнт абсолютної ліквідності (відношення грошових коштів та поточних фінансових інвестицій до поточних зобов'язань);
- коефіцієнт швидкої ліквідності (відношення грошових коштів, поточних фінансових інвестицій та дебіторської заборгованості за товари до поточних зобов'язань);
- коефіцієнт покриття (відношення оборотних активів до поточних зобов'язань);
- коефіцієнт маневреності власних коштів (відношення власних оборотних коштів до власного капіталу).

Також необхідно розрахувати вартість власних оборотних коштів (власний капітал – необоротні активи), поточну платоспроможність (грошові кошти + фінансові інвестиції – поточні зобов'язання) та ліквідну платоспроможність (відношення оборотних активів до суми короткострокових кредитів банку, кредиторської заборгованості за товари, товарних векселів та робочого капіталу).

2.2 Аналіз фінансової стійкості

Оцінюючи фінансову стійкість необхідно розрахувати в динаміці коефіцієнти, на підставі яких можна зробити висновок щодо ступеня залежності підприємства від позикових джерел фінансування. Аналіз виконується шляхом розрахунку наступних коефіцієнтів:

- коефіцієнт автономії (відношення власного капіталу до валюти балансу);
- коефіцієнт фінансового левериджу (відношення позикового капіталу до власного);
- коефіцієнт концентрації позикового капіталу (відношення позикового капіталу до валюти балансу);
- коефіцієнт фінансової залежності (відношення активів до власного капіталу);
- коефіцієнт реальної вартості майна (відношення основних засобів, нематеріальних активів та ТМЗ до валюти балансу).

До ТМЗ (товарно-матеріальних запасів) відносять готову продукцію, незавершене виробництво, виробничі запаси).

2.3 Аналіз ділової активності

Цей аналіз проводиться з метою визначення оборотності усього капіталу підприємства та окремих його компонентів. На основі цього аналізу можна зробити висновки щодо наявних резервів прискорення обороту всіх складових майна та коштів підприємства. Коефіцієнти оборотності розраховуються як відношення чистого виторгу від реалізації продукції до середньорічної вартості показника, оборотність якого розраховується. Наприклад, оборотність активів розраховується як відношення чистого виторгу від реалізації до середньорічної вартості активів. Період обороту показника розраховується як відношення тривалості періоду (360 днів) до значення коефіцієнту оборотності показника. Наприклад, період обороту оборотних активів розраховується як відношення тривалості періоду (360 днів) до коефіцієнта оборотності оборотних активів.

Фондовіддача – це відношення товарної продукції (для цілей фінансового аналізу можна використовувати чистий виторг від реалізації) до середньорічної вартості основних фондів.

Тривалість операційного циклу розраховується як сума тривалості обороту запасів та тривалості обороту дебіторської заборгованості.

Тривалість фінансового циклу розраховується як різниця між тривалістю операційного циклу та тривалістю обороту кредиторської заборгованості.

Аналіз виконується шляхом розрахунку наступних коефіцієнтів:

- загальна оборотність капіталу;
- оборотність оборотних активів;
- період обороту оборотних активів;
- оборотність дебіторської заборгованості;
- період обороту дебіторської заборгованості;
- оборотність товаро-матеріальних запасів (ТМЗ);
- період обороту ТМЗ;
- оборотність кредиторської заборгованості;
- період обороту кредиторської заборгованості;
- співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості;
- фондівіддача основних засобів;
- визначення тривалості операційного і фінансового циклу.

2.4 Аналіз рентабельності підприємства

Оцінка рентабельності дає змогу зробити висновки щодо ефективності діяльності підприємства за період, що аналізується. Коефіцієнти рентабельності розраховуються як співвідношення прибутку до витрат. Всі показники рентабельності можна розраховувати за чистим, валовим прибутком або за прибутком до сплати податків. У знаменнику як витрати використовується вартість активів або капіталу, основних засобів або собівартість. Тільки показник рентабельності від продажу розраховується як відношення чистого прибутку до чистого доходу підприємства.

Для оцінки рентабельності використовуються наступні показники:

- рентабельність активів;
- рентабельність капіталу;
- рентабельність продажу;
- рентабельність продукції;
- рентабельність основних засобів.

На підставі аналізу фінансового стану необхідно зробити висновок щодо загального фінансового положення підприємства, оцінити його сильні сторони та проблемні місця та зробити рекомендації на майбутнє.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Азаренкова Г. М. Фінанси підприємств : навч. пос. для сам. вивч. / Г. М. Азаренкова, Т. М. Журавель, Р. М. Михайленко. – Київ : Знання-Прес, 2009. – 299 с.
2. Базецька Г. І. Фінанси підприємства : планування та управління у виробничій сфері : навч. посіб. / Г. І. Базецька, Л. Г. Суботовська, Ю. В. Ткаченко. – Харків : ХНАМГ, 2012. – 292 с.
3. Безугла В. О. Фінансовий менеджмент : навч. посібник / [В. О. Безугла, Ю. О. Тараруєв, М. В. Кадничанський] ; за ред. Т. В. Момот – Київ : Центр учбової літератури, 2011. – 712 с.
4. Вожжов А. П. Управління фінансами суб'єктів господарювання : практикум : навч. посіб. / А. П. Вожжов, С. В. Сорокіна, І. В. Колесова. – Київ : Знання, 2014. – 324 с.
5. Дехтяр Н. А. Фінансовий механізм діяльності суб'єктів господарювання : монографія / Н. А. Дехтяр. – Київ : Ліра-К, 2015. – 182 с.
6. Мочаліна З. М. Фінанси : навч. посіб. / З. М. Мочаліна. – Харків : ХНАМГ, 2008. – 392 с.
7. Управління корпоративними фінансами : навчальний посібник / [В. Я. Олійник, Т. Ф. Григораш, Г. В. Григораш, А. В. Буряк] ; за наук. ред. Н. М. Деєвої. – Київ : Центр учбової літератури, 2007. – 200 с.

Додаткова

1. Александрова М. М. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / [М. М. Александрова, С. В. Бардаш, О. С. Бородкін, Т. А. Бутинець, Н. Г. Виговська]. – Київ : ЦУЛ, 2002. – 495 с.
2. Алексєєв І. В. Фінансовий аналіз : техніка розрахунків та моделювання економічних ситуацій / І. В. Алексєєв, А. С. Мороз, Є. М. Романів. – Львів : Бескид Біт, 2005. – 152 с.
3. Гайдис Н. М. Фінансовий аналіз : навч.-метод. посібник для студ. вищих навч. закл. / Н. М. Гайдис. – Львів : ЛБІ НБУ, 2006. – 414 с.
4. Герасимчук З. В. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / З. В. Герасимчук, І. М. Вахович. – Луцьк : Надстир'я, 2004. – 515 с.
5. Давиденко Н. М. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / Н. М. Давиденко. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2007. – 332 с.
6. Фінансовий менеджмент : курс лекцій / М. М. Єрмошенко, С. А. Єрохін, О. А. Стороженко та ін. ; Національна академія управління. – Київ : НАУ, 2004. – 506 с.
7. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз : навч. посібник / Л. А. Лахтіонова. – Київ : КНЕУ, 2004. – 368 с.
8. Мальська, М. П. Управління діяльністю підприємств корпоративного типу (АТ і ТзОВ) : підручник / М. П. Мальська, Н. Л. Мандюк, Ю. С. Занько ;

Львівський національний університет імені Івана Франка. – Київ: ЦУЛ, 2013. – 290 с.

9. Плотніков О. В. Фінансовий менеджмент у транснаціональних корпораціях : навч. пос. / О. В. Плотніков. – Київ : Кондор, 2011. – 252 с.

10. Фінансовий менеджмент. / [А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2005. – 535 с.

11. Птащенко Л. Корпоративные финансы : учеб.пособие / Л. Птащенко. – Київ : ЦУЛ, 2015. – 272 с.

12. Управління фінансами суб'єктів господарювання : практикум : навч. посіб. / А. П. Вожжов, С. В. Сорокіна, І. В. Колесова та ін. ; за ред. А. П. Вожжова. – Київ : Знання, 2014. – 324 с.

13. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / авт. кол. : Т. І. Лепейко, О. М. Миронова, К. В. Кривобок, К. Р. Немашкало. – Харків : ХНЕУ, 2012. – 290 с.

14. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник / За ред. І. О. Школьник. – Київ : «Центр учбової літератури», 2014. – 488 с.

15. Фінансовий менеджмент : підручник / В. П. Мартиненко, Н. І. Климаш, К. В. Багацька, І. В. Дем'яненко та ін. ; за заг. ред. Т. А. Говорушко. – Львів : «Магнолія 2006», 2014. – 344 с.

16. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент : підручник / В. М. Шелудько. – 2-ге вид., стер. – Київ : Знання, 2013. – 375 с.

17. Школьник І. О. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / І. О. Школьник. – Київ : Ліра-Київ, 2015. – 301 с.

ДОДАТОК А

Таблиця А.1 – Баланс підприємства

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	1 784	2 108
первісна вартість	1001	4 877	5 961
накопичена амортизація	1002	3 093	3 853
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1 006	0
Основні засоби:	1010	8 134	7 895
первісна вартість	1011	33 114	33 644
знос	1012	24 980	25 749
Інвестиційна нерухомість:	1015	252	196
первісна вартість	1016	1 229	1 229
знос	1017	977	1 033
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	7 152	7 152
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	146	21
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	18 474	17 372
II Оборотні активи			
Запаси	1100	57 620	73 192
Виробничі запаси	1101	39 263	16 124
Незавершене виробництво	1102	18 301	31 519
Готова продукція	1103	56	25 549
Товари	1104	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	31 333	3 679
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	6 928	17 906
з бюджетом	1135	5 629	4 877
у тому числі з податку на прибуток	1136	5 209	4 877
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	98 448	108 389
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	118	1 472
Поточні фінансові інвестиції	1160	7 974	7 971
Гроші та їх еквіваленти	1165	52 350	12 636
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	52 350	12 636
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4
Інші оборотні активи	1190	438	1 567
Усього за розділом II	1195	260 838	231 689
III Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	279 312	249 061

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	14 830	14 830
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	5 982	5 982
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	199 444	199 580
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	220 256	220 392
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	110	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0
резерв довгострокових зобов'язань (на початок звітного періоду)	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат (на початок звітного періоду)	1532	0	0
резерв незароблених премій (на початок звітного періоду)	1533	0	0
інші страхові резерви (на початок звітного періоду)	1534	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	110	0
Короткострокові кредити банків	1600	0	17 768
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	32 751	1 463
за розрахунками з бюджетом	1620	433	56
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	0	0
за розрахунками з оплати праці	1630	0	10
за одержаними авансами	1635	22 600	7 525
за розрахунками з учасниками	1640	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	86	226
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	2 253	1 262
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	823	359
Усього за розділом III	1695	58 946	28 669
IV Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	279 312	249 061

Таблиця А.2 – Звіт про фінансові результати
І ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	10 180	156 364
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(4 020)	(97 692)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	6 160	58 672
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	41 158	86 905
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Адміністративні витрати	2130	(9 609)	(12 908)
Витрати на збут	2150	(9 584)	(35 244)
Інші операційні витрати	2180	(25 452)	(58 158)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	2 673	39 267
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	0	29
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(2 174)	(5 222)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(238)	(81)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	261	33 993
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-125	-7 156
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	136	26 837
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(0)

Продовження таблиці А.2

II СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	136	26 837

III ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Матеріальні затрати	2500	23 861	72 272
Витрати на оплату праці	2505	15 382	13 402
Відрахування на соціальні заходи	2510	3 377	4 522
Амортизація	2515	2 007	2 262
Інші операційні витрати	2520	32 572	85 434
Разом	2550	77 199	177 892

IV РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Середньорічна кількість простих акцій	2600	4 237 116	4 237 116
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	4 237 116	4 237 116
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0,0 320 973	6,3 337 893
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0,0 320 973	6,3 337 893
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Виробничо-практичне видання

Методичні рекомендації та завдання
для виконання розрахунково-графічного завдання
з навчальної дисципліни

«УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА»

*(для студентів заочної форми навчання для другого (магістерського) рівня
вищої освіти спеціальності 051 – Економіка)*

Укладачі **БАЗЕЦЬКА** Ганна Ігорівна
ЖОВТЯК Ганна Анатоліївна

Відповідальний за випуск *О. І. Славута*
За авторською редакцією
Комп'ютерне верстання *О. Г. Ткаченко*

План 2018, поз. 440М

Підп. до друку 14.02.2020. Формат 60 × 84/16.
Друк на ризографі. Ум. друк. арк. 1,4
Тираж 50 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017.